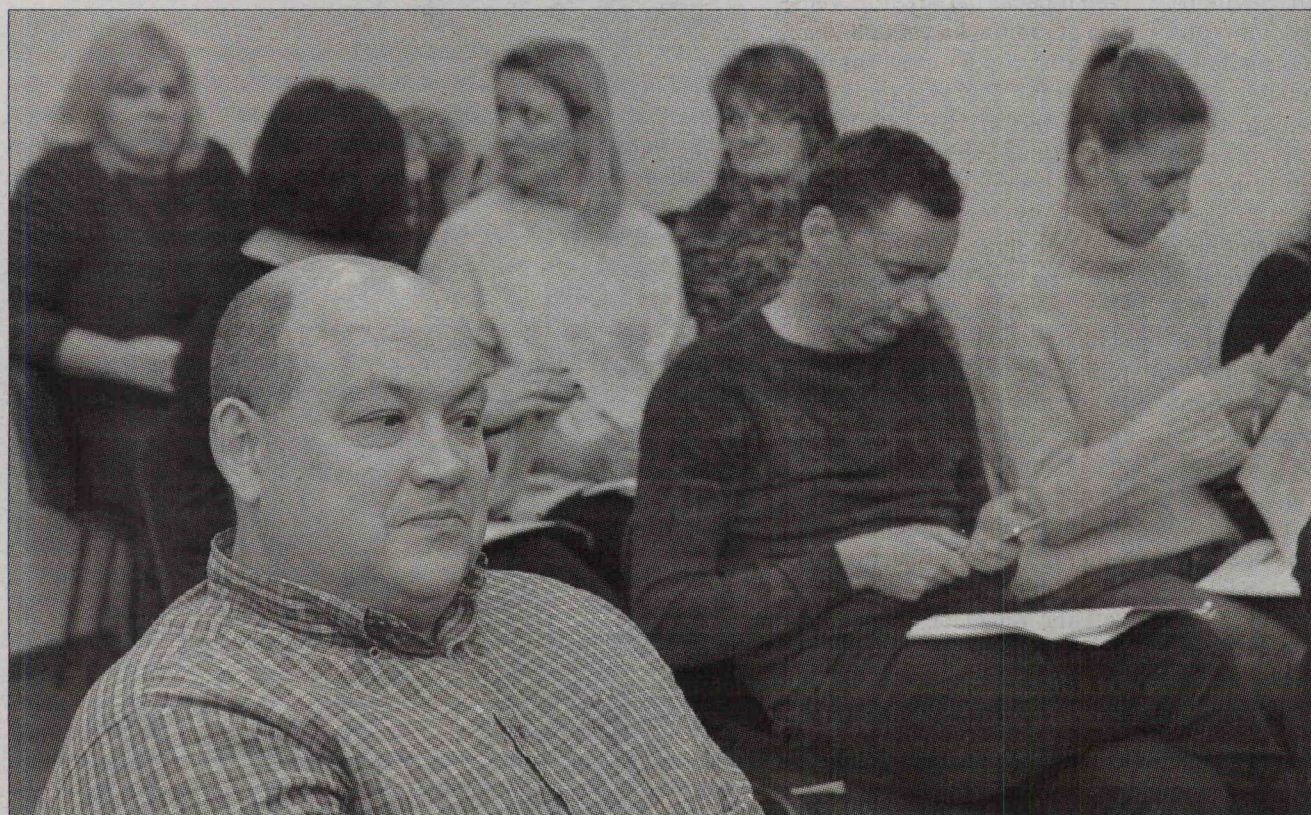

Kooperatīviem nepieciešams uzrāviens

Semināru Liepājā apmeklēja interese no visas Latvijas. **Mārtiņš Bušs (no kreisās) Vaidavā audzē cidonijas un nolēmis meklēt sadarbību ar citiem saimniekiem.**

● LINDA KILEVICA

Pirms vairāk nekā desmit gadiem vēl daudzi kooperācijai vilka paralēles ar kolhozu laikiem, aizbiedējot lauksaimniekus no sadarbības idejas.

“Šobrīd šādas asociācijas ir krietni mazinājušās, lauksaimnieki un mežsaimnieki aizdomājas, ka kooperācija mūsdienu izpratnē ir pavisam kas cits,” spriež Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas izpilddirektore Linda Uzkalne. Mācībās “Kooperācija – mazo saimniecību pastāvēšanas iespēja” Liepājā viņa stāstīja lauksaimniekiem no visas Latvijas par kooperācijas ieguvumiem un riskiem.

Labi vadītāji maksā naudu

Agrāk latvietis ciešāk turējās pie sava kaktiņa, sava stūrīša, taču tagad L. Uzkalne redzot, ka process mainās. “Vienīgi gaļas nozarē problēmas rada daudzie neveiksmīgie kooperācijas piemēri,” viņa atzīst. “Viens no iemesliem, kāpēc šajā nozarē bažas paliek, ir pelēkais tirgus. Kooperatīvs nekad nevarēs strādāt pelēkajā tirgū un konkurēt ar tādiem uzpircējiem, kas brauc un samaksā skaidrā naudā augstāku samaksu. Otrs iemesls ir līderu trūkums. Kā mēs zinām, veiksmīgajiem piemēriem graudu nozarē stūrakmens ir bijis veiksmīgs vadītājs.”

Speciāliste uzsver, ka par piena nozari būtu grēks teikt, ka nekooperējamies. Pienisaimnieku kooperatīvu Latvijā ir diezgan daudz. “Domāju, ka arī šajā noza-

rē problēma ir vadītāju trūkums. Nodibināt kooperatīvu ir viens, bet pēc tam uzrāvienu uztaisīt ir kaut kas cits. Ne katrs profesionāls lauksaimnieks var būt vadītājs. Viņi ir forši saimnieki, bet vadīt kooperatīvu un meklēt noieta tirgus ir kas cits, nekā izaudzēt graudus vai saražot pienu. Tas arī pieklibo – cilvēkiem liekas, ka viņi visu var, bet zināšanu, kapacitātes ziņā ļoti bieži nepaveik. Viens, ka čaklam lauksaimniekam nav laika, bet otrs – cilvēks nevar būt speciālists visās jomās,” skaidro L. Uzkalne.

Vēl cits faktors – labi vadītāji maksā naudu. “Tai pašā piena nozarē ir nestabila situācija, iepirkuma cenas svārstās, ir brīži, kad saimnieki knapi pavelk kredītu maksājumus. Nevar prasīt, lai piena ražotāji vēl samet naudu un noalgo vadītāju. Tas ir risks, jo nevar zināt, vai rezultāts atmaksāsies. Nav jau garantijas, ka arī labs vadītājs visu izvilks,” viņa stāsta.

Kurzemē – veiksmīgi piemēri

Tomēr risinājumus piensaimnieki atrod. L. Uzkalne min, ka ir izveidots jau otrās pakāpes kooperatīvs “Baltu piens”, kurā apvienojušies astoņi Latvijas kooperatīvi un viens no Lietuvas: “Taču arī tur vajadzētu uzrāvienu, vajadzētu kādu cilvēku, kuram ir laiks un zināšanas to nodrošināt. Darbs apvienot deviņus kooperatīvus nav bijis viegls, bet tas ir pirmais lielais solis. Pienstiek apvienots un par labāku cenu vests uz Lietuvu. No valstiskā viedokļa tas it kā nav pareizi, bet

no lauksaimnieku viedokļa jāsaprot, ka nevaram uz zemnieku rēķina balstīt valsti.”

Kā Kurzeme izskatās, salīdzinot ar Latviju kopumā? Šobrīd jau visa Latvija kooperācijas ziņā izskatās diezgan labi, uzskata L. Uzkalne. “Varbūt Latgalē apgriezieni varētu būt lielāki. Kurzemē ir ļoti veiksmīgi piemēri – “Durbes grauds”, kas apvieno graudu audzētājus, meža kooperatīvs “Mežsaimnieks”, kas uzņēmis lielus apgriezienus un uz tā rēķina meža nozares kooperācija dinamiski aug ar katru gadu. Piena nozarē labi strādā “Dundaga”, “Jaunpils pienotava”, kas pieder ražotāju kooperatīvam “Piena ceļš”, viņa pastāsta.

Vietējais tirgus kļūst par šauru

Mārtiņš Bušs Kocēnu novada Vaidavas pagastā vairāk nekā 25 gadus nodarbojas ar cidoniju audzēšanu. “Pašlaik ir tas brīdis, kad jāsāk domāt par apvienošanu,” viņš apsvēris. “Ļoti daudzi cilvēki sastādījuši cidonijas, ne tikai Vidzemē, arī jūsu pusē. Tu vākaajos gados radīsies problēmas ar noietu. Produkcijas Latvijas tirgum noteikti ir par daudz, tāpēc jāskatās uz ārpusi. Tur savukārt vajag lielākus apjomus. Ir doma paskatīties, kas notiek apkārtnē, un mēģināt kaut ko darīt.” M. Bušs pieņemot, ka cidoniju audzētāji drīzāk būs piesardzīgi, kā jau latviešu cilvēki, jo to mācījusi gadsimtiem ilga bēdīga pieredze. “Grūti pateikt, vai pats uzņemšos līdera lomu. Ja citādi pavisam nevarēs, tad varbūt,” viņš saka.

Pauls Puķītis no Engures

novada ilgu gadu nostrādājis Rīgā par juristu. “Šobrīd mēģinu mainīt nodarbošanos, mani interesē apiterapija. Cenšos dibināt kontaktus ar tuvējiem mazaizņēmumiem ražotājiem,” viņš pastāsta. Iespējams, tieši kooperācijas forma būtu īstā, lai kopīgi varētu gan pakalpojumus sniegt, gan savus ražojumus izplatīt. “Pašlaik apgūstu papildu zināšanas biškopībā un apiterapijā. Tā kā man ir pieredze vadīšanā, varētu uzņemties arī vadītāja pienākumus,” atklāj P. Puķītis.

Egita Rače piemājas saimniecībā “Irbītes” Medzes pagastā hobbija pēc nedaudz audzējot putnus, ir siltumnīcas ziediem un nedaudz dārzeniņiem. “Esmu uzskūsi mājražošanu, gribu pārstrādāt konservos gurķus, tomātus un bietes, kas izaug saimniecībā,”

Caur meistarklasi uz projekta īstenošanu

Nīcas novada pašvaldība izsludinājusi 2020. gada vietējo projektu konkursu “Mēs savam novadam”. Konkursa mērķis nemainīgi ir finansiāli atbalstīt vides un sociālās dzīves sekmēšanas, atpūtas un brīvā laika pavadīšanas pilnveides projektus.

Šogad projektu konkursā atbalstīs teritorijas labiekārtošanu, infrastruktūras uzlabošanu, pasākumus, kas popularizē Nīcas novada tradīcijas, pakalpojumus, tāpat biedrības varēs iegādāties inventāru savas darbības nodrošināšanai. Projektu pieteikumus

viņa pastāsta. Produkcijas noietam esot savi klienti Liepājā un arī jauns sadarbības partneris – veikals Ventspilī. “Liepājā nav neviena veikala, kas ņemtu pretī, bet Ventspilī ir ļoti laba sadarbība. Katru otrdienas rītu turp iet mašīna. Kādas četras piecas saimniecības esam sagājušas kopā. Vienkārši katrs brauc savu nedēļu uz Ventspilī un aizved visu saimnieku produkciju. Praktiskā kooperācijā jau notiek, lai nebūtu četrām mašīnām jābrauc uz vienu pusi,” atzīmē E. Rače.

Par oficiāla kooperatīva veidošanu vai iestāšanos tādā viņa saka: “Ja viens cilvēks ražo un realizē, tad ir tik, cik var pats paspēt. Lai ņemtu strādniekus, tās ir papildu izmaksas. Cik ģimenes locekļi var izdarīt, ar tik varam iztikt.”

Linda Uzkalne norāda, ka kooperatīviem darboties vēl veiksmīgāk kavē līderu trūkums.

EGONA ZĪVERTA FOTO

